

Pöytäkirja

VN/26527/2023

15.5.2024

Kansalaisjärjestöstrategia OM140:00/2023

Työryhmän kokous 4/2024

Aika Torstai 11.4.2024 klo 9.00–10.59

Paikka Oikeusministeriö, kokoushuone Rundi (-1 kerros) ja Teams

Työryhmän jäsenet
(varajäsenet suluissa)

Pekka Timonen, oikeusministeriö, puheenjohtaja
(~~Johanna Suurpää~~, oikeusministeriö, varapuheenjohtaja)
Risto Alatarvas (~~Sanna Malkki~~), valtioneuvoston kanslia
Ari Evwaraye (Eeva Koivunen), sisäministeriö
Outi Hakanen (~~Katja Ahlfors~~), ulkoministeriö
Heta-Elena Heiskanen (~~Anu Häkli~~), ympäristöministeriö
Tiina Kivisaari, opetus- ja kulttuuriministeriö
Pauliina Pussinen (~~Markku Mölläri~~), valtiovarainministeriö
Olli Rusanen (~~Marikaisa Tiilikainen~~), puolustusministeriö
Mona Särkelä (~~Jaakko Kiilunen~~), sosiaali- ja terveysministeriö
Varpu Taarna, työ- ja elinkeinoministeriö
Sami Tantarimäki, maa- ja metsätalousministeriö
Niklas Wilhelmsson (~~Jyrki Jauhainen~~), oikeusministeriö

Asiantuntijajäsenet
(varajäsenet suluissa)

Emmanuel Sibomana (~~Jaana Vasama~~), Etnisten suhteiden neuvottelukunta
Taina Susiluoto, Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta

Kutsutut asiantuntijat (Anna Munsterhjelm), Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta, (Sini Erholtz), sisäministeriö

Sihteerit

~~Peter Kariuki~~, oikeusministeriö
~~Oula Antti Labba~~, oikeusministeriö
Maria Wakeham-Hartonen, oikeusministeriö
Mikko Lehtonen, oikeusministeriö

Postiosoite
Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

ESITYSLISTA

1 KOKOUKSEN AVAAMINEN

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.00 ja sihteeristö kirjasi läsnäolijat.

2 ESITYSLISTAN HYVÄKSYMINEN

Päätös: Hyväksyttiin 4.4.2024 päivätty esityslista kokouksen työjärjestykseksi sillä muutoksella, että työryhmän kokoonpanon täydentämistä koskeva asiakohta käsitellään seuraavassa kokouksessa 15. toukokuuta.

3 EDELLISEN KOKOUKSEN PÖYTÄKIRJAN HYVÄKSYMINEN

Työryhmän edellinen kokous 3/2024 järjestettiin 12.3.2024

Päätös: Hyväksyttiin edellisen kokouksen 3/2024 pöytäkirja ja julkaistiin se hankesivulla.

Liite 1: Työryhmän pöytäkirja 3/2024 12.3.2024

4 KUULEMISYHTEENVETO JA PALAUTTEEN KÄSITTELY

Työryhmä käsitteli Mikko Lehtosen ja Maria Wakeham-Hartosen esittelyn perusteella kuulemisyhteenveton, joka kokoaa kaikkea hankkeessa kevättalven aikana saatua palautetta yhteen kirjalliseen muotoon.

Työryhmä käsitteli toimenpiteitä koskevia erityiskysymyksiä yhteenveton perusteella. Työryhmä tunnisti esimerkiksi käynnissä olevia hankkeita, jotka voivat lisätä järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevaa sääntelyä.

Työryhmä sai myös tiedoksi verkkokeskustelun 14.2.2024–13.3.2024 yhteenveton ja kansalaisjärjestöakatemiaan 20.3.2024 dialogien yhteenveton, jotka on julkaistu avoimesti hankesivulla.

Päätös: Merkittiin kuulemisyhteenveto ja erityiskysymyksistä käyty keskustelu tiedoksi.

Liite 2: Kirjallinen kuulemisyhteenveto

Keskustelussa esiin nousseet asiat

Strategia on tarkoitus antaa valtioneuvoston periaatepäätöksenä, joka näyttää suuntaa, muttei velvoita. Tiivistä periaatepäätösluonnosta täydentää laajempi taustamuistio, joka sisältää käsitellyn kuulemisyyhteenvedon. Periaatepäätösluonnos on valmisteltu hallitusohjelman mukaisesti. Hallituksen neuvottelu vuosien 2025–2028 julkisen talouden suunnitelmasta eli kehysriihi käydään huhtikuun puolivälissä. Sen päätöksillä voi olla vaikutusta myös periaatepäätökseen. Strategiaa ja hallinnon toimintatapojen uudistamista odotetaan siksi entistä enemmän.

Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta totesi, että kansalaisjärjestöt odottivat periaatepäätösluonnokselta ja sen velvoittavuudelta enemmän. Ne odottivat esimerkiksi sitä, että valtionavustusten myöntämisessä painotettaisiin yleisavustuksia tai että valtionapuviranomaiset myöntäisivät monivuotisia yleisavustuksia, minkä nähdään keventävän kansalaisjärjestöjen hallinnollista taakkaa ja lisäävään niiden autonomiaa sekä nopeaa reagointia muuttuvassa toimintaympäristössä.

Strategiaa valmistelevan ja sen toimeenpanoa koordinoivan työryhmän toimikausi jatkuu kevääseen 2027 asti. Seuraavaksi aletaan valmistella toimeenpanosuunnitelmaa, joka konkretisoi periaatepäätöstä. Esimerkiksi lainsäädännöllistä selvitystä koskevaa hankintaa on alettu suunnitella. Strategian toimeenpanovaiheessa pyydettiin varmistamaan, että hallinnon ja kansalaisjärjestöjen toimijoilla on yhteinen ymmärrys periaatepäätöksestä ja taustamuistiosta. Yhteistä ymmärrystä voitaisiin lisätä toimeenpanosuunnitelmaa koskevalla lausuntokierroksella, joka muodostaisi myös tilannekuvaa.

Keskustelussa korostettiin demokraattisten kohtaamisten merkitystä, työryhmässä käydyn vuoropuhelun laajentamista ja luottamusta, jota kansalaisjärjestöt kaipaavat hallinnolta. Kyse on myös kulttuurin muuttamisesta, joka vaatii pitkäjänteisyyttä ja palvelulupausta. Sitä on tehty esimerkiksi valtiovarainministeriön johdolla avoimessa hallinnossa ja valtionavustustoiminnassa, mitä on tarpeen jatkaa.

Päätös: Merkittiin verkkokeskustelun ja kansalaisjärjestöakatemiassa käytyjen dialogien yhteenvedot tiedoksi.

Liite 3: Verkkokeskustelun ja dialogien yhteenvedot

5 KANSALAIJÄRJESTÖSTRATEGIAN LUONNOS

Kansalaisjärjestöstrategia on tarkoitus antaa valtioneuvoston periaatepäätöksenä. Työryhmä käsitteli Pekka Timosen, Mikko Lehtosen ja Maria Wakeham-Hartosen esittelyn perusteella periaatepäätösluonnoksen, joka on tarkoitus käsitellä sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministerityöryhmässä 25.4.2024. Työryhmä käsitteli myös luonnoksen periaatepäätöksen taustamuistioksi ja keskusteli valmistelun jatkamisesta.

Päätös: Hyväksyttiin ministerityöryhmälle esitettävä periaatepäätösluonnos ja merkittiin siihen tehdyt korjaukset tiedoksi.

Todettiin, että esitykseen sisältyy varauksia, jotka otetaan huomioon esittelymuistiossa. Lahjoitusten verovähennysoikeuden laajentamista selvitetään valtiovarainministeriön suunnitelman mukaan vuonna 2025, mitä pyydetään kiirehtimään periaatepäätösluonnoksessa. Toisaalta luonnoksessa tunnistetaan, että myös muita veroratkaisuja on tarpeen selvittää.

Valtiovarainministeriöllä on eriävä kanta verotukseen liittyvässä asiakohdassa. Se ehdottaa seuraavaa muotoilua: Kansalaisjärjestöjen yksityisen rahoituksen lisäämiseksi selvitetään rekisteröidyille yhdistyksille ja säätiöille osoitettujen lahjoitusten verovähennysoikeutta. Selvitys valmistuu vuoden 2025 aikana.

Opetus- ja kulttuuriministeriö suhtautuu valtionapuviranomaisena varauksella valtionavustusten ehtojen ja rajoitusten muuttamiseen, mikä liittyy varainhankinnan kustannuksiin valtionavustusten käyttöön hyväksyttävänä kustannuksina ja vapaaehtoistoiminnan huomioon ottamiseen maksutta käyttöön saatuna resurssina valtionavustuksia myönnettäessä.

Periaatepäätös- ja taustamuistiolounnos toimitettiin 11.4.2024 sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministerityöryhmän käsittelyä varten. Luonnoksiin tehdään vielä kielenhuoltoa.

Liite 4: Periaatepäätösluonnos

Liite 5: Taustamuistiolounnos

Keskustelussa esiin nousseet asiat

Periaatepäätös- ja taustamuistiolounnoksiin tehtiin kielenhuollon lisäksi seuraavia muutoksia:

- Ensimmäiseen lukuun lisättiin viittaus aitoa vuoropuhelua edistävästä ja demokratiaa vahvistavasta yhteistyöstä.
- Toiseen lukuun tarkennettiin kansalaisjärjestöjen ammattimaistumista koskevaa kohtaa.
- Kolmannessa luvussa tarkistettiin ingressiä, lisättiin kustannusvaikutusten arviointia ja virkatyötä koskevaa sanoitusta sekä muokattiin tavoitteita ja toimenpiteitä.
 - Toimintaryhmälain säätämistä koskeva toimenpide-ehdotus poistettiin saadun palautteen perusteella.
 - Lahjoitusten verovähennysoikeuden laajentamista koskeva ehdotus muutettiin muotoon ”Selvitetään lahjoitusten verovähennysoikeuden laajentamista.”
 - Valtionavustusten ehtojen ja rajoitusten uudistamista koskevaa kohtaa muutettiin niin, että määritellään, mitkä varainhankinnan kustannukset voisivat olla valtionavustusten käyttöön hyväksyttäviä kustannuksia.
 - Yhteistyötä koskevissa toimenpiteissä korostettiin dialogi- ja vuorovaikutusosaamista sekä hyvien yhteistyökäytäntöjen laajentamista. Vuorovaikutusohje-ehdotus poistettiin.

- Neljännessä luvussa täydennettiin kunnille ja hyvinvointialueille tehtäviä suosituksia sekä korjattiin sanoitusta.

6 TOIMEENPANOSUUNNITELMAN VALMISTELU

Työryhmä sai Mikko Lehtosen lyhyen esittelyn, miten toimeenpanosuunnitelmaa on alettu valmistella taulukkomuotoisesti.

Päätös: Merkittiin toimeenpanosuunnitelmasta ja sen valmistelusta käyty keskustelu tiedoksi. Asiaa käsitellään varsinaisesti seuraavassa kokouksessa.

Liite 6: Toimenpidetaulukkoluonnos

7 MUUT ASIAT

Muita käsiteltäviä asioita ei ollut.

8 TIEDOKSI

Merkittiin seuraavat asiat tiedoksi.

- Kansalaispulssin yhdistystoimintaa koskevat tulokset
- Strategian valmisteluun liittyvä viestintä, esimerkiksi om.fi/kansalaisjarjestostrategia
- Valtionavustusleikkausten vaikutukset kansalaisyhteiskuntaan ja demokratiaan on arvioitava (kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta)

9 SEURAAVA KOKOUS

Työryhmän seuraava kokous 5/2024 järjestetään keskiviikkona 15.5.2024 klo 9.00–11.00 (kokoustilassa Kiinnitys ja Teamsissa).

Seuraavan kokouksen alustava asialista

- Ministerityöryhmän strategiapalaute
- Toimeenpanosuunnitelman luonnos
- Viestintä- ja vuorovaikutussuunnitelman päivitys
- Syksyn 2024 kokoussuunnitelma

10 KOKOUKSEN PÄÄTTÄMINEN

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 10.59.

Liitteet

Liite 1 Työryhmän pöytäkirja 3/2024 12.3.2024
Liite 2 Kirjallinen kuulemisyhteenveto
Liite 3 Verkkokeskustelun ja dialogien yhteenvedot
Liite 4 Periaatepäätösluonnos
Liite 5 Taustamuistioluonnos
Liite 6 Toimenpidetaulukko

Jakelu

Työryhmän puheenjohtajat, jäsenet ja varajäsenet, kutsutut asiantuntijat

Tiedoksi

Hankeikkuna